

De linkerperiferie gaat de dialoog aan

Een antwoord op Den Dikken

SJEF BARBIERS, OLAF KOENEMAN & MARIKA LEKAKOU

Marcel den Dikken presenteert in zijn antwoord drie interessante puzzels voor onze analyse. Wij zullen deze in dezelfde volgorde behandelen.

Het eerste probleem voor onze analyse is dat partiële kopiëring mogelijk lijkt uit posities van waaruit je doorgaans niet kunt verplaatsen. Zo is het onmogelijk in (1a) om een *WH*-woord te verplaatsen vanuit een constituent die verplaatst is naar het begin van de bijzin. Dat is echter precies de analyse die we voorstellen voor (1b).¹

- (1) a *Ik vraag me af wat jij denkt [_{CP} [t_{wat} voor boeken] Jan heeft gekocht.
b Wat denk je [_{CP} [_{PhiP} wie t_{wat}] ik gezien heb]?

Als niet-identieke dubbeling subextractie inhoudt, hoe kan *wat* in (1b) dan verplaatst zijn uit *wie*? Wij gebruiken hier een idee dat Van Craenenbroeck & Van Koppen (2008) hantieren voor soortgelijke problemen die hun partiële kopiëeringsanalyse van subjectdubbeling oproept. Het idee is dat ongrammaticale verplaatsingen voor sommige sprekers gered kan worden als de lagere positie wordt uitgespeld door een zogenaamd *resumptive* (of *intrusive*) pronomen. Zie Kroch (1981) en McCloskey (2006) voor een dergelijke analyse voor verplaatsing vanuit syntactische eilanden:

- (2) He's the kind of guy that you never know what *(he) is thinking.
Hij is het soort van man dat je nooit weet wat hij is denkende
'Hij is het soort man waarvan je nooit weet wat hij denkt.'

In zin (1b) gebeurt iets soortgelijks. Wat de zin redt is dat de positie van waaruit *wat* is verplaatst fonologisch uitgespeld wordt door *wie*. Het lagere pronomen neemt als het ware de rol aan van 'resumptive' pronomen. Nu is het uiteraard zo dat in constructies met niet-identieke dubbeling er nog een andere reden is om die lagere positie uit te spellen. Als *wie* in (1b) niet zou worden uitgespeld, zijn de kenmerken die *wie* bezit, maar die *wat* ontbeert, niet meer reconstrueerbaar. Het effect van resumptiviteit valt daarom niet goed op

1 We laten Den Dikkens zin (5) even buiten beschouwing, omdat de ernst van het probleem afhangt van de syntactische analyse van *wiens*. Het is immers niet ondenkbaar dat *wiens* een uitspelling is van *wie z'n*. In dat geval kan de ongrammaticaliteit van de zin wellicht worden toegeschreven aan het feit dat *wat* verplaatst wordt, geen constituent is.

te maken uit (1b) maar wel uit (1a). Als we daar immers de lagere kopie van *wat* uitspellen, wordt de zin voor sommige sprekers grammaticaal. Deze analyse voorspelt, correct, dat als we een vraagwoord volledig kopiëren uitspelling van de onderste kopie niet meer verplicht is. We zien inderdaad dat op dit punt variatie bestaat in het Nederlands: *wie...wie* en *wie...wie* komen allebei voor.

Het tweede probleem, Den Bestens probleem, wordt grotendeels door Den Dikken zelf opgelost (het restantje dat overblijft is in feite het eerste probleem, dat we hierboven besproken hebben). We zijn de respondent erkentelijk voor zijn interessante ideeën hierover en willen slechts opmerken dat zijn zin (7), hier herhaald als (3), wellicht niet voor alle dubbelingsprekers zo slecht is.

(3) *Wie denk je op wie Jan stond te wachten?

Onze gedachten hierover vergen echter meer ruimte dan ons hier wordt toegestaan.

Het derde probleem dat Den Dikken aandraagt, betreft onze claim dat het pronomen *die* een uitbouwsel is van *wie* en dat de extra projectie, DP, definitieïd introduceert. Den Dikken merkt op dat *die* eenvoudig als subject kan verschijnen in een zin waarin ook het expletief *er* staat. Dat is wonderlijk, aangezien *er* meestal van het logisch subject vereist dat het indefiniet is (zie 4b versus 4c). Met andere woorden, hoe kan (4a) grammaticaal zijn als (4c) dat niet is?

- (4) a De problemen **die** er toen in onze groep waren.
b Toen waren er opeens **problemen/enkele problemen** in onze groep.
c *Toen waren er opeens **de problemen/die** in onze groep.

Het lijkt niet het geval dat (4c) ongrammaticaal is omdat *er* niet kan samengaan met een definitief logisch subject. De ongrammaticale voorbeelden zijn te verbeteren door het aanbrengen van modificatie (5a) of focus (5b) (zie Ward & Birner 1994 voor de claim dat het logisch subject informatie moet uitdrukken die voor de toevoerder nieuw is):

- (5) a Toen waren er opeens **de problemen** in de groep **die Jan had veroorzaakt**.
b Toen waren er opeens **DIE problemen/die PROBLEMEN** in onze groep.

Nu lijkt het erop dat het definitieïdseffect ook gerepareerd kan worden door vooropplaatsing van het logisch subject:²

- (6) a **Die problemen** waren er nog steeds.
b Die problemen? **Die** waren er nog steeds.

2 Vooropplaatsing van *de problemen* lijkt om een of andere reden voor één van de auteurs niet meteen een perfect resultaat op te leveren en nadruk ('De PROBLEMEN zijn er nog steeds') of modificatie ('De problemen van Jan zijn er nog steeds') is nodig.

Wij concluderen daarom dat *die* inderdaad definitief is, wat de ongrammaticaliteit van (4c) verklaart, maar dat onder de juiste omstandigheden *die* en *er* prima in één zin kunnen verschijnen. De overeenkomst tussen (4a) en (6b) is dat *die* voorop is geplaatst.

Volgens Hans Broekhuis (p.c.) is *er* in (4a) wellicht helemaal geen expletief, maar een predicatieve proform, ingegeven door het feit dat *er* in complementaire distributie lijkt te staan met bijvoorbeeld *onopgelost* in (7).

(7) *De problemen die er onopgelost zijn.

En als het voorbeeld in (4a) geen expletief bevat, dan sluit niets de aanwezigheid van *die* in dezelfde zin uit. Wij denken dat deze verklaring niet afdoende is. Op de eerste plaats accepteren twee auteurs van dit artikel ook de aanwezigheid van *er* in zinnen waarin *er* geen proform kan zijn, omdat het werkwoord *bestaan* is. Ook hier geldt dat vooropplaatsing van *die* relevant is voor de status van het voorbeeld. Google levert voorbeelden op als in (8d).

- (8) a *Er bestaan hier in het land de problemen/die.
 b De problemen die er hier in het land nog steeds bestaan.
 c Problemen? Ja, die bestaan er hier in het land nog steeds
 d Bestaan er mannen met gevoel? Ja, die bestaan er.

Op de tweede plaats lijkt de ongrammaticaliteit van (7) niet te moeten worden toegeschreven aan de aanwezigheid van *onopgelost*, maar alleen aan de aanwezigheid van het prefix *on-*. Voorbeeld (9a) contrasteert volgens ons met (9b).

- (9) a De oplossingen die er nog mogelijk zijn.
 b *De oplossingen die er nog onmogelijk zijn.

Wij willen benadrukken dat wij op dit moment niet precies weten wat voor verklaringen er achter al deze observaties schuilen, maar de stelling dat *die* definitief is lijkt ons zeer verdedigbaar.

Meer in zijn algemeenheid kun je de vraag stellen waarom een *wie...die*-constructie precies hetzelfde lijkt te betekenen als een *wie...wie*-constructie; waarom merken we niets van de aanwezigheid van het definitieidskenmerk? Het antwoord kan zijn dat we nog niet genoeg gezocht hebben. Ook is het mogelijk dat een zorgvuldige semantische analyse van dit soort constructies ons antwoord verschaft. Dit lijkt ons een mooie onderzoeksvraag voor de toekomst.